

Benátky

zachrání Mojžíš

Krásnější město lidstvo nepostavilo. Dnes je však spíše muzeem pod širým nebem.

Domy se zrcadlí na hladinách kanálů

Nejhezčí město na světě má vážné potíže. Stoupající hladina vody mu hrozí potopením, hordy turistů zase zaplavují veřejný prostor a dusí normální život. S Benátkami to jde už od časů renesance z kopce. Ted' rychleji než kdykoli předtím.

Náměstí svatého Marka není místem, které si může člověk v klidu užít. Přes hustý nehybný dav, obléhající baziliku svatého Marka, se nedá téměř projít. Na prohlídku Dóžecího paláce nebo kampanily se čeká v dlouhých frontách. Do toho prodavači cetek. Okolní calle jsou taky ucpané.

Vedení města má záplavy turistů dost a hledá způsob, jak ji radikálně omezit. Vadí jim především hordy jednodenních návštěvníků, kteří se potěší krásami Benátek, sní svačinu na lavičce před kostelem a zůstanou po nich jen odpadky.

„Benátčané už nemohou déle tolerovat následky masového turismu, zašli jsme na samou mez,“ varuje Enrico Mingardi z vedení města v deníku La Nuova Venezia. Proto radnice plánuje, že do města pustí jenom turisty s rezervací v hotelu nebo muzeu. Ostatní se do Benátek nedostanou buď vůbec, nebo po zaplacení poplatku. Jak to přesně bude, se ovšem ještě neví.

Město jako muzeum

Zakázat nesolventním lidem vstup na veřejné místo je ve své podstatě sporné a nedemokratické. Diskriminační systém dvojích cen funguje v Benátkách už dnes. Turisté platí za jízdu vodním autobusem vaporetti 6,50 eur, místní 1,10 eur.

Masový turismus mění Benátky na muzeum pod širým nebem, „tematický architektonický park“. S tím se něco dělat musí. Ještě v roce 1951 žilo v historickém centru 174 000 obyvatel. Letos jejich počet klesl na třetinu – pod 60 000. To se považuje za kritickou hranici mezi živým funkčním městem a skanzenem.

Turistický průmysl pozměnil infrastrukturu města, zvedl ceny. Místo bytů jsou apartmány a penziony, místo levných a dobrých trattorií restaurace s mizerným jídlem pro turisty. Zmizely malé obchody a služby. Zato se objevily luxusní značkové butiky. V úzké uličce u náměstí sv. Marka dokonce otevřeli showroom Ferrari. V městě bez aut, kde všichni chodí pěšky, to působí trochu jako vtíp.

Turistické atrakce zvedly ceny, za vaporetti zaplatíte pětikrát více než místní

I rychlí, několikahodinoví turisté si musejí všimnout, že něco není v pořádku. Na šňůrách mezi domy ještě visí prádlo a na kanálech parkují malé lodě, které tu slouží místo aut. Místní se však jako ohrožený druh vyskytují ve veřejném prostoru spíš sporadicky. Každý den přijíždí do města víc turistů, než kolik má historické centrum obyvatel. Benátčané se stěhují na pevninu do Mestre, protože si už nemohou dovolit ve svém ostrovním městě žít.

Jako by se Benátky rozpadly na dvě zóny, dvě města. Centrálními Benátkami mezi nádražím Santa Lucia, mostem Rialto a náměstím svatého Marka se táhnou davy turistů s fotoaparáty. Každé přiblížení k Dóžecímu paláci se pozná na zvyšujících se cenách. Za rok tudy projde 12 milionů lidí. Druhou zónou je benátská periferie na okraji města u laguny. Liduprázdné tiché ulice a malá náměstí vypadají jako po morové epidemii.

Historická konzerva

Turisté město mění, za jeho úpadek však úplně nemohou. Začal už před půl tisíciletím, když Portugalci objevili nové námořní cesty a připravili Benátskou republiku o monopol na obchod s východem. Napoleonův vpád do Itálie v roce 1796 ukončil o rok později tisíciletou existenci nezávislého městského státu.

Historie udělala z Benátek konzervu. Izolované ostrovní město mělo strategicky výhodnou polohu, nedalo se ve středověku prakticky dobýt. Limitovaný půdorys se ovšem později stal překážkou dalšího rozvoje. Nebylo kde stavět, kam expandovat, žádné volné parcely „za hradbami“ tady nejsou. Architektonický vývoj Benátek skončil s barokem. Od té doby je město kompletní, hotové. A co je hotové,

*Praví
Benátčané?
To je dnes už
ohrožený druh.*

dovršené, je svým způsobem mrtvé. Renesance, která se nejvíc vtiskla do tváře města, proběhla už před pěti sty lety.

Můžeme stát na piazzetě u kanálu ve stínu okřídleného benátského lva, a žasnout nad rafinovanou kamennou fasádou Dóžecího paláce. Nebo obdivovat siluetu ostrova San Giorgio Maggiore či kopule kostela Santa Maria della Salute za vodami. Krásnější město lidstvo nepostavilo. Zároveň ale cítíme, že vylidněné Benátky se stávají něčím na způsob luxusní historické kulisy, přestávají být autentickým živým městem.

Tekuté město

Vedle nadbytku turistů trpí Benátky nadbytkem vody. Město přežije, jen když zreguluje obojí. Historik Peter Ackroyd upozorňuje na mnohoznačný význam vody

**Gondoly v pozadí s katedrálou
di San Giorgio Maggiore (vlevo), šábes
v bývalém židovském ghettu (vpravo)**

Dlouhé čekání na prohlídku

Prázdné uličky bez lidí působí divně

Nekonečný proud lidí na Ponte della Costituzione

Děti mají z vody radost, dospělí obavy

pro město. Voda Benátky izolovala, chránila, posilovala pocit nezávislosti na zbytku Itálie. V podobě acqua alta neboli velké vody zase ohrožovala a ničila. Proměnlivý, nevyzpytatelný živel utváří tekutou identitu města, pocit nejistoty, jeho křehký a nerigidní charakter.

Statistiky ukazují, že acqua alta je v posledních desetiletích mnohonásobně častějším jevem než dřív. V letech 1870 až 1959 byly Benátky zaplaveny patnácti povodněmi s výškou vody 120 centimetrů nad normální stav hladiny v laguně. Od roku 1960

Protiklady: zákoutí na periferii, kam turisté moc nechodí (vlevo), náměstí sv. Marka – tuhle krásu chce vidět každý (vpravo)

do roku 2009 to bylo už 67 povodní. Přílivová vlna nad 120 centimetrů zaplaví přes třetinu plochy Benátek. V mokřých letech bývají níže položené části pod vodou až dvě stě dnů v roce. Zaplavené náměstí svatého Marka vypadá fotogenicky, turisté v igelitových návlecích na nohou komicky, ale obyvatelům poškozuje voda domy a samozřejmě komplikuje každodenní život.

Za dramaticky rostoucí frekvenci povodní mohou lidé. Oteplování zvyšuje hladinu moře, zásahy do křehkého ekosystému benátské laguny zase snížily schopnost absorbovat přílivovou vlnu. Průmyslové podniky v okolí laguny odčerpávaly spodní vodu pomocí artézských studní, což vedlo k sesedání dna laguny a potápění Benátek. Pociť nejistoty se změnil na pocit ohrožení.

Technický Mojžíš

Benátky má zachránit projekt Modulo Sperimentale Elettromeccanico, zkráceně MOSE, což italsky znamená Mojžíš. Biblický prorok převedl svůj lid suchou nohou přes Rudé moře, které se s boží pomocí rozestoupilo. Teď budou hrát roli Boha moderní technologie. Benátskou lagunu oddělí od Jaderského moře celkem sedmdesát osm mobilních bariér. Když se jeho hladina nebezpečně zvedne, bariéry se nafouknou vzduchem, zvednou se ze dna a vytvoří přehradu. Projekt za tři miliardy eur bude hotový za dva roky.

Kritici namítají, že MOSE zasáhne do už tak poškozeného ekosystému laguny. Nabízejí alternativní řešení. Do akviferu (velkého podzemního prostoru nasakujícího vodu) pod Benátkami by se znovu „nacpala“ voda nebo jiný materiál, a tak by se město fyzicky zvedlo. V podstatě by šlo o reverzní proces odčerpávání spodní vody v minulosti, který vedl k poklesu města o 20 centimetrů. V každém případě musí člověk opravit, co sám poškodil. Na pomoc boží se už dnes nedá spoléhat. ■

Identita města?
Křehká, *tekutá*,
nejistá,
nerigidní
a proměnlivá...

Ve městě je víc turistů než stálých obyvatel